

СТРАТЕГИЯ

ЗА

ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ

ОТ ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА

В

ОБЩИНА ДУПНИЦА

(2019 – 2024)

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. ВЪВЕДЕНИЕ:

1. Относно образователната интеграция на деца и ученици от етнически малцинства.
2. Анализ на ситуацията с образователната интеграция на деца и ученици от етнически малцинства в община Дупница.

II. ВИЗИЯ

III. ПРИНЦИПИ ПРИ РЕАЛИЗИРАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

IV. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

V. ДЕЙНОСТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ЦЕЛИ:

1. Дейности за постигане на стратегическа цел **„Пълноценна социализация на деца и ученици от етническите малцинства“**.
2. Дейности за постигане на стратегическа цел **„Гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците от етническите малцинства“**.
3. Дейности за постигане на стратегическа цел **„Пълноценна социализация на деца и ученици от етническите малцинства“**.
4. Дейности за постигане на стратегическа цел **„Утвърждаване на интеркултурното образование като неотменна част от процеса на образователната система“**.
5. Дейности за постигане на стратегическа цел **„Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства“**.

VI. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

VII. ПЛАНИРАНЕ, НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА:

1. Планиране и източници на финансиране.
2. Индикатори за реализиране на Стратегията.
3. Индикатори за резултат.
4. Постигнати цели чрез наблюдението на изпълнението на Стратегията.
5. Отчитането на изпълнението на Стратегията се осъществява чрез:

VIII. ОЦЕНКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства в община Дупница, наричана по-нататък за краткост Стратегията е общински документ, разработен в контекста на образователната интеграция на деца и ученици от етническите малцинства.

Разработването и на план за реализиране на Стратегията ще даде възможност да се предприемат реални действия по проблемите на образователната интеграция. Преодоляване на сегрегацията (*обособяване на самостоятелно съществуващи детски градини и училища в рамките на ромските квартали или в непосредствена близост до тях, в които ромските деца преобладават, или групи в детската градина и паралелки в училище само или с преобладаващ брой ромски деца в смесени по етнически признак детски градини и училища*) и вторичната сегрегация (*процес на вторично обособяване на групи, паралелки, детски градини и училища с преобладаващ брой деца и ученици от ромски произход в резултат на масово отписване на неромски деца и ученици и/или незаписване на такива деца, поради нежелание за съвместно обучение*) на училищата, разположени близо до ромските квартали в град Дупница, е възможно с добре планиран, съгласно местните специфики, и управляем процес на десегрегация (*осигуряване на обучение на деца и ученици от ромски произход в групи, паралелки, детски градини и училища, в които преобладават деца и ученици от неромски произход, извън обособените ромски квартали в градовете*), реализиран с общите усилия на отговорните институции и граждански организации.

Стратегията е съобразена с ключови национални нормативни актове, стратегически документи и национални програми, свързани с образователната интеграция в областта на правата на децата и правата на лицата, принадлежащи към етническите малцинства.

1. Относно образователната интеграция на деца и ученици от етнически малцинства

Понятието „**деца и ученици от етническите малцинства**“ се отнася за деца и ученици, чиито родители определят своята принадлежност към етнически общности, които са различни от българската и са носители на определен тип етнокултурни различия. Образователната интеграция е институционален процес, при който образователни субекти (деца и ученици), носители на етнокултурни специфики, си взаимодействат в единна образователна среда, като в процеса на обучение и възпитание формират интеркултурни компетентности и споделени граждански ценности, запазвайки своята етнокултурна идентичност и получавайки равни възможности за социална реализация. Образователната интеграция изисква защита правата на децата, недопускане на дискриминация и осигуряване на предпоставки за социална реализация. Тя не допуска сегрегация и автосегрегация

(самоизолация, самоизолиране) на децата и учениците от етническите малцинства, както и асимилация против тяхната воля и против волята на техните родители. Насърчава и подпомага межкултурния обмен и съхраняването и развитието на различните културни идентичности. Образователната интеграция е процес, при който децата и учениците от етническите малцинства се обучават в съответствие с българското законодателство. В хода на този процес се прилагат и използват разнообразни методи и форми за работа с деца, ученици и родители от всички етнически групи, съобразявайки се с тяхната етнокултурна специфика.

Практическата реализация на образователната интеграция в детските градини и училищата в община Дупница трябва да се осъществява в следните направления:

- осигуряване на равен достъп до качествено образование за всички деца и ученици; утвърждаване на интеркултурното образование като неотменна част от процеса на образователната система;
- създаване на предпоставки за успешна социализация на децата и учениците от етническите малцинства;
- съхраняване и развиване на тяхната културна идентичност чрез изучаване на майчин език, история и култура;
- поощряване на взаимното уважение, разбирателството и сътрудничеството между всички деца и ученици, независимо от етническата им принадлежност.

Последователното реализиране на интеркултурния принцип в образованието позволява да се съхраняват и утвърждават различните идентичности на децата и учениците, без това да създава предпоставки за явления от типа на автосегрегацията на малцинствата. От друга страна овладяването на официалния език на страната от децата на семейства, принадлежащи към етнически малцинства, е проблем за цялото общество. Неговото владение е необходимо условие за ефективно включване в живота на общината и държавата като цяло, за което следва да се предприемат специфични мерки.

В последните години се забелязва засилен интерес към въпросите на интеграцията на етническите малцинства в обществото. Бяха приети важни стратегически документи като Националната стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012-2030 г.), Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) и Националната стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015-2020).

За подобряване достъпа до качествено образование се приложиха редица мерки, които доведоха до положителни резултати. Една от най-важните е поэтапното въвеждане на задължителна предучилищна подготовка за всички деца, навършили 5 годишна възраст.

Въпреки това делът на посещаващите детска градина при децата от ромски произход е почти двойно по-нисък (на национално ниво) в сравнение с този на децата от български произход.

Голяма част от децата, чиито майчин език е ромски, срещат трудности в процеса на обучението, което често води и до социалното им изключване в училищната общност. Поетапното въвеждане на целодневна организация на учебния ден има благоприятен ефект върху качеството на обучението и възпитанието на всички ученици, но ползата от нея е особено значима за учениците от уязвимите групи. Липсата на нормативен регламент и дългосрочно целево финансиране, както и на последователна институционална и обществена подкрепа не доведе до закриване на сегрегирани детски градини и училища.

Едва през 2019 г. Министерството на образованието и науката осигурява финансиране на общини чрез Национална програма „Подпомагане на общините за реализиране на дейности за образователна десегрегация”.

Практическият опит показва, че интеграцията и интеркултурните взаимодействия могат да се реализират единствено в етнически смесена образователна среда. Липсата на последователна и материално подплатена държавна политика е причина за неефективност на мерките за интеграция и слабата активност на общините.

Реализирането на успешна общинска стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от образователни малцинства може да се получи при справяне със следните слабости:

- недостатъчно обхващане на деца от уязвимите етнически общности в предучилищно възпитание и подготовка;
- недостатъчно владение на български език при постъпване в първи клас;
- липса на методики за справяне със стреса и осигуряване на плавен преход от майчиния (ромски) към овладяване на официалния език;
- отсъствие на връзка на институциите с местните общности при търсене на обществена подкрепа за провеждането на интеграционните политики;
- недостатъчното ефективно сътрудничество на институциите с родители и привличането им като партньори в провеждането на интеграционните политики.

Сериозен проблем се явява и икономическата миграция на граждани от етническите малцинства – сезонна или постоянна, при което децата и учениците мигрират заедно със семействата си. Няма механизъм за проследяване на миграцията и записването на децата в училищата в съответната държава. Появяват се и проблеми при записване в училища в общината след тяхното завръщане от чужбина.

2. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА С ОБРАЗОВАТЕЛНАТА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ ЕТНИЧЕСКИ МАЛЦИНСТВА В ОБЩИНА ДУПНИЦА

В община Дупница има 14 училища и 6 детски градини. Към момента единственото напълно сегрегирано училище е ОУ „Христаки Павлович“. Към детска градина „Зора“ има сегрегирана част с две групи с адрес: град Дупница, ул. „Изгрев“ №12А. Постепенно се увеличава броя на ромски деца като процент от децата в предучилищна и училищна възраст, което налага общинска политика за равномерно им разпределение за недопускане на сегрегация и вторична сегрегация. Много важно е да се провеждат кампании за информиране и мотивиране на децата и родителите от малцинствата за необходимостта от образование за бъдещата реализация и социализация. Факт е, че почти 100% от децата в задължителна предучилищна и училищна възраст, които отпадат от образователната система са от ромски семейства. През учебната 2018/2019 г. са съставени следния брой АУАН (актове за установяване на административно нарушение) и НП (наказателни постановления):

ПЕРИОД	ИЗДАДЕНИ АУАН (основание чл. 347 от ЗПУО)	ИЗДАДЕНИ НП (наказателни постановления)
юли – октомври 2018	17	8
ноември – декември 2018	13	0
януари - март 2019	17	11
общо	47	19

Като основни причини за лишаване от достъп до образование са маргинализация, необразованост, изолация, неосъзнаване или подценяване на образованието като възможност за излизане от кръга бедност – изолация – маргинализация, робуване на някои патриархални ценности.

II. ВИЗИЯ

Към 2024 година Община Дупница е община, в която образователната система интегрира успешно деца и ученици от етническите малцинства, съхранява и развива етнокултурната им идентичност и спомага за изграждането им като пълноценни граждани и за успешната им личностна, професионална и социална реализация.

III. ПРИНЦИПИ ПРИ РЕАЛИЗИРАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

- **законосъобразност** – съответствие на целите на Стратегията със законите и подзаконовите актове;
- **кохерентност** – осигуряване на координираност и взаимна обвързаност на предлаганите политики и дейности при сътрудничество на всички заинтересовани страни;
- **партньорство** – активно и координирано участие на институциите за образование и обучение, други държавни институции и гражданското общество, на учителите и родителите;
- **прозрачност и популяризиране на дейностите и резултатите** – постигане на висока степен на информираност на обществото;
- **приемственост** – осигуряване на непрекъснато действие на Стратегията, независимо от управленски или други социални промени и гарантиране на постоянство в усилията и политиките за изпълнение на стратегическите цели;
- **устойчивост на резултатите** – осигуряване на трайно и дългосрочно въздействие на постигнатите резултати;
- **своевременност** – осигуряване на навременни адекватни мерки за предотвратяване на възможни рискове за осъществяване на образователната интеграция на деца и ученици от етническите малцинства;
- **отчетност, мониторинг и контрол** на реализацията на целия процес на образователна интеграция, включително анализ и оценка на постигнатите резултати;
- **иновативност** – разработване на нови подходи за равен достъп до качествено образование и успешна образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства.

IV. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ:

- Пълноценна социализация на деца и ученици от етническите малцинства.
- Гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците от етническите малцинства.
- Реализиране на процес на образователна десегрегация.
- Утвърждаване на интеркултурното образование.
- Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства.

V. ДЕЙНОСТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ЦЕЛИ:

1. Дейности за постигане на стратегическа цел „Пълноценна социализация на деца и ученици от етническите малцинства“:

- Провеждане на информационни кампании сред родители и общественост за разясняване на взаимните ползи от интегрираното обучение на децата и учениците от етническите малцинства.

- Осигуряване на ефективно споразумение между заинтересованите страни (община, образователни институции, НПО и др.) за провеждане на успешни интеграционни политики.

- Осигуряване на учебни пособия и материали за децата в задължително предучилищно образование и за ученици до VII клас, включени в процеса на образователна десегрегация.

- Набиране и популяризиране на добър опит от заинтересованите страни по разработване и прилагане на политики и мерки в областта на образователната интеграция на деца и ученици от етническите малцинства.

- Специализирана работа с родителите за по-голяма заинтересованост към образователно – възпитателния процес.

- Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси.

- Привличане на млади хора като доброволци за работа с деца в риск от отпадане или отпаднали от образователната система.

- Реализиране на общинско равнище на план за поетапна десегрегация, основан върху анализ на образователните потребности и обществените нагласи, осигурен с целево финансиране и обвързан с конкретни срокове и отговорни институции.

- Включване в общинския план за интеграция на етническите малцинства на мерки, насочени към предотвратяване на вторичната сегрегация.

- Активно участие и взаимни инициативи с Консултативния съвет към РУО-Кюстендил за изпълнение на дейностите по Националната стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническата малцинства.

2. Дейности за постигане на стратегическа цел „Гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците от етническите малцинства“:

- Назначаване на „помощник на учителя“ от директори на училища и на помощник-възпитатели от директори на детски градини, където има необходимост от допълнителни образователно-възпитателни дейности с деца и ученици от етническите малцинства.

- Прилагане на Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

- Осигуряване на разнообразни форми на допълнителна подкрепа за децата от етническите малцинства за изравняване на стартовите им позиции при постъпване в образователната система.

- Подпомагане на общинските училища, единствени в населеното място.

- Осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за деца и ученици от етническите малцинства.
- Осигуряване на допълнителна квалификация на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна образователна среда, включително за преподаване на български език на деца, за които той не е майчин.
- Осъществяване на извънкласна работа, занимания по интереси и на организиран отдих и спорт в мултикултурна образователна среда, съчетана с традициите на отделните етнически групи.
- Изграждане и функциониране на общинска информационна система за проследяване на децата в риск.
- Допълнителна работа с ученици от етническите малцинства, застрашени от отпадане и/или преждевременно напускане на училище.
- Подкрепа на учениците от уязвимите етнически общности за продължаване на образованието им и след задължителната училищна възраст.
- Специализирана работа за мотивиране на учениците от уязвимите етнически малцинства в гимназиалната степен за продължаване на образование във висшите училища.

3. Дейности за постигане на стратегическа цел **„Реализиране на процес на образователна десегрегация“:**

- Реализиране на дейности в несегрегирани, приемни образователни институции за осигуряване на образователна среда, насърчаваща взаимното общуване между деца в задължително предучилищно образование, ученици, родители и педагогически специалисти.
- Осигуряване на безплатен транспорт за деца в задължително предучилищно образование и за ученици, посещаващи сегрегирани образователни институции, за обучение, възпитание и социализация в несегрегирани приемни такива.
- Подпомагане на децата в задължително предучилищно образование и на учениците, включени в процеса на образователна десегрегация, чрез осигуряване на безплатни учебни пособия и материали.

4. Дейности за постигане на стратегическа цел **„Утвърждаване на интеркултурното образование като неотменна част от процеса на образователната система“:**

- Подкрепа на разнообразни съвместни изяви на деца от различни етнически общности за съхраняване и развиване на общите и специфичните традиции.
- Обогаляване на учебното съдържание с елементи от историята и културата на етническите малцинства с акцент върху техните културни постижения и върху приноса им към развитието на обществото.

- Осигуряване на възможности за изучаване на културата на етническите общности в СИП и ЗИП.

- Реализиране на проекти за работа в мултикултурна среда.

5. Дейности за постигане на стратегическа цел „Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства“:

- Разпространение на добри практики за запазване и популяризиране на културните традиции на етническите общности чрез съвременни технологии.

- Инициативи и проекти, свързани с изучаването, съхраняването и развиването на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства.

- Формиране на групи за изучаване на майчин език в общинските училища.

- Осигуряване на помагала за изучаване на историята и културата на отделните етнически общности.

VI. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

- Участие на всички заинтересовани страни в процеса на образователната интеграция.

- Увеличаване процента на обхванатите подлежащи на задължително предучилищно и училищно образование.

- Дял на преждевременно напусналите образователната система на общинско ниво под 11%.

- Намален брой на отпадналите в задължителна училищна възраст (до 16 г.).

- Успешно интегрирани деца и ученици в мултикултурна образователна среда.

- Повишен брой деца и ученици, обучаващи се в приемни образователни институции в етнически смесена среда.

- Подпомогнати с учебни пособия и материали деца и ученици, включени в процеса на десегрегация, за възпитание и обучение в несегрегирани образователни институции.

- Осигурени условия за равен достъп до качествен образование на деца от задължително предучилищно образование и на ученици, посещавали сегрегирани образователни институции.

- Повишен дял на учениците от етническите малцинства, завършили основно образование.

- Повишен дял на учениците от етническите малцинства, завършили средно образование.

- Осигурен баланс на мерките за приобщаване на деца и ученици от етническите малцинства в образователната система и в обществото и на мерките за съхраняване и развиване на тяхната специфична културна идентичност.

VII. ПЛАНИРАНЕ, НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА.

1. Планиране и източници на финансиране.

Срокът за изпълнение на Стратегията е 2024 г. Изпълнението ще се осъществява чрез План за действие, в който се дефинират конкретните дейности в изпълнението на всяка цел, сроковете, отговорните институции, източниците на финансиране. При необходимост може да се удължи времето за осъществяване на неизпълнените ангажименти; извършва се актуализиране на някои дейности или се прекратява тяхното изпълнение, както и се допълват нови дейности.

Източници за финансиране на Стратегията е общинския бюджет, бюджетите на детските градини и общинските училища, както и национални програми на МОН.

2. Индикатори за реализиране на Стратегията:

- брой детски градини, в които се изпълняват мерки за по-пълно обхващане и задържане на деца между 3 и 6 години от етническите малцинства в образователната система;
- брой родители от етническите малцинства, чийто деца не посещават редовно детска градина или училище, които са получили консултации за развитие на родителските умения;
- брой училища, в които се изпълняват мерки за по-пълно обхващане и задържане на деца между 7 и 16 години от етническите малцинства в образователната система;
- брой ученици между 7 и 16 години от етническите малцинства, участващи в програми за реинтегриране в образователната система;
- брой ученици между 7 и 16 години от етническите малцинства, участващи в програми за превенция на ранното отпадане от училище;
- брой педагогически специалисти, включени в обучения за развитие на уменията за работа в мултикултурна среда;
- брой на учениците, изучаващи „майчин език“;
- брой учители, преминали квалификация за преподаване на майчин език.

3. Индикатори за резултат:

- дял от децата на възраст от 3 до 6 години, посещаващи детска градина;
- дял от децата, подлежащи на задължителна предучилищна подготовка (5-6 години), обхванати в детски градини;
- дял от децата, подлежащи на задължително образование (от 7 до 16 години), обхванати в училище – по класове или по етапи;
- дял на отпадналите от училище за една учебна година;

- дял на завършилите основно образование ученици от етническите малцинства, продължили обучението си в гимназиален етап през същата календарна година;
- дял на учителите, преминали обучение за работа в мултикултурна образователна среда;
- резултати от национални външни оценявания на учениците по български език и литература и другите учебни предмети, по които се извършва;
- дял на 16-годишните, завършили основно и средно образование.

4. Постигнати цели чрез наблюдението на изпълнението на Стратегията:

- отчитане на постигнатите резултати;
- отчитане отношението между постигнати резултати и вложените средства;
- анализиране постигнатите мерки, набелязване на нови/актуализирани мерки.

5. Отчитането на изпълнението на Стратегията се осъществява чрез:

- годишен отчет за изпълнение на Плана по Стратегията;
- Отчет за изпълнението на Стратегията – март 2025 г.

VIII. ОЦЕНКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Измерването и отчитането на резултатите от дейностите по образователната интеграция на деца и ученици от етническите малцинства ще се извършва чрез събиране на информация по индикаторите от НСИ, НЕИСПУО, образователни институции и др.

Оценката има за цел, на базата на отчетените резултати от изпълнението, да се вземат решения за реализирането на необходимите мерки с цел осигуряването на достъпно и качествено интегриране на деца и ученици от етническите малцинства в общинската образователна система.

Стратегията е приета с Решение № 94 / 31.05.2019 г. на ОбС - Дупница